

5HD200 Hospodářské dějiny

Přednáška č. 11

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Brettonwoodský měnový systém

- červenec 1944 - dohody podepsané v Bretton Woods (vstoupily v platnost v roce 1945)
- Mezinárodní měnový fond
- Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (Světová banka)

Brettonwoodský měnový systém

K základním cílům, pilířům fungování tohoto modelu patřily:

- vzájemná směnitelnost měn
- pevné směnné kurzy (z toho vyplývající povinnost intervence centrálních bank)
- závazek USA směniti dolary za zlato
- poskytování úvěrů členským zemím z fondů MMF v případě problémů s platební bilancí

Brettonwoodský měnový systém

- v zásadě systémem pevných devizových kurzů
- povinnost, závazek intervence centrálních bank
- hlavní, centrální měnou americký dolar, který byl také jako jediná členská měna vázán na zlato
- dolar byl vázán na zlato, ale jen v oblasti vnějších finančních vztahů (model nezahrnoval vnitřní směnitelnost za zlato)
- dolar byl vázán na zlato v poměru 35 dolarů za jednu trojskou unci zlata, tj. 31,1 g

Brettonwoodský měnový systém

- USA měly optimálně preventivně udržovat reálnou hodnotu dolaru na úrovni odpovídající jeho zlaté paritě
- možnosti devalvace a revalvace členských měn
- využívání úvěrových prostředků Mezinárodního měnového fondu
- jedním z cílů zavedení volné směnitelnosti měn členských zemí
- Evropská platební unie (1950)

Brettonwoodský měnový systém

- rostoucí problémy modelu v 60. letech
- rostoucí ekonomické rozdíly mezi členskými státy, destabilizace modelu
- 60. léta narušena stabilita a také důvěra v americkou ekonomiku, expansivní fiskální politika
nárůst inflace a deficitu běžného účtu platební bilance
sílící odliv zlata z USA

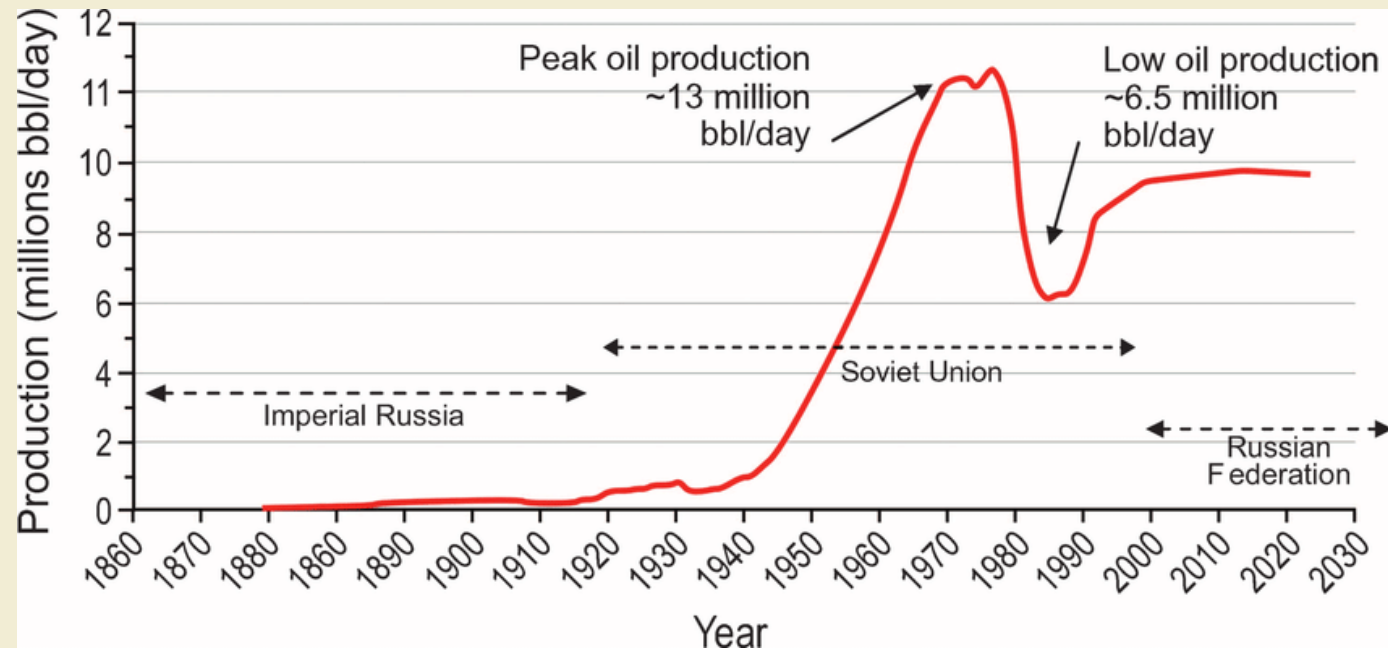
Brettonwoodský měnový systém

- březen 1968 - rozdělení trhu zlata na oficiální (*pro centrální banky*) s cenou zlata fixovanou na 35 USD a soukromý s volnou cenovou tvorbou.
- srpen 1971 - prezident Nixon zrušil oficiální směnitelnost dolaru za zlato (*zavírá zlaté okno*) a zároveň byla zavedena desetiprocentní daň na dovoz do USA
- prosinec 1971 - dovozní přírážka zrušena, dolar devalvoval o 8 %
- únor 1973 – dolar devalvoval o dalších 10 %

Vývoj evropských zemí RVHP v 70. letech

- vyčerpání možností extensivního růstu
- otázka důvěryhodnosti dostupných statistik
- příchod surovinové a palivové krize
odlišné dopady: SSSR x většina satelitů
změny cenového mechanismu v rámci RVHP

Vývoj evropských zemí RVHP v 70. a 80. letech

- Od druhé poloviny let 70. a dále v letech 80. se hospodářská situace komunistických zemí prakticky již jen zhoršovala
- neplnění plánovaných kvót
- rostoucí zahraniční dluh
- neschopnost nabídnou Západu dostatečně atraktivní zboží
- nutnost nákupu západních technologií (případ Šen-tchou)

Vývoj evropských zemí RVHP v 70. a 80. letech

Polsko – specifická ekonomická koncepce

- rozsáhlé úvěry s cílem modernizovat průmyslový sektor
- selhání koncepce – chyby x objektivní okolnosti
- nárůst zahraničního dluhu
- pokles HDP na přelomu 70. a 80. let

Vývoj evropských zemí RVHP v 80. letech

- nástup Gorbačova, následující změny
- menší ochota SSSR hospodářsky pomáhat svým satelitům
- ekonomické dědictví:
demotivující systém
rovnostářský přístup
izolace od okolního světa
ekologické důsledky atd.

Hospodářský vývoj SSSR v 70. letech

- 70. léta ekonomicky úspěšnější období (rostoucí těžba ropy, zemního plynu)
- vyčerpání možností rozvoje stávající ekonomické koncepce
- druhá polovina 70. let:
snižování cílových kvót
neschopnost zvýšit produktivitu práce

1978-1981 (horší výsledky
agrární výroby)

Hospodářský vývoj SSSR v 80. letech

První polovina 80. let – zhoršení ekonomické výkonnosti:

- klesají přírůstky HDP (národního důchodu)
- rostoucí schodek státního rozpočtu
- zhoršení výsledků obchodní bilance
- rostoucí zahraniční dluh
- dopad poklesu cen ropy

Nástup Gorbačova

- březen 1985 - nástup M. S. Gorbačova

Perestrojka (přestavba)

- pokus zavést některé tržní prvky do stávající komunistické koncepce při zachování základních rysů komunistického ekonomického modelu

- ekonomické cíle:

zvýšit produktivitu práce ale také životní úroveň

větší pravomoce, prostor pro podniky realizující exportní obchody

větší investice do strojírenství a dalších odvětví těžkého průmyslu

Nástup Gorbačova

Perestrojka (přestavba)

- 1987 – nová fáze

Zákon o státním podniku - změna ve způsobu financování ztrátových podniků ze strany státu

omezená podpora soukromého podnikání, nové formy družstevního podnikání

povoleno zakládat podniky se zahraniční účastí

Selhání programu (dominance státního a družstevního sektoru, odmítání zásadní liberalizace cen atd.) - kontroverzní dopady reformem a také jejich vnímání (hodnocení) sovětskou společností

Rozpad SSSR

1989 – zesiluje reformní hnutí

1990

- program 400 dnů
- program 500 dnů (srpen 1990): rychlý přechod k tržní ekonomice, masivní privatizace a liberalizace cen
- faktická desintegrace SSSR, prezidentský program – říjen 1990 (uvolnění centrálního plánu a vysoké zdanění, pokračování v dotační politice, neuvažoval o cenové liberalizaci)

1991

- veškeré pokusy řešit ekonomické problémy v rámci SSSR neaktuální, 31. 12. 1991 zánik SSSR

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

